

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
czimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1871 egész évre:
Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

A lenmivelés.

II.

Virágzás közeledtekor egy pár kitépott szárlól, a belga mívelők szerint, már meg lehet itélni a lenrostok minőségét. Ha a szál vékony, s fő gyökerén sok a mellék gyöker: akkor finom rostja lesz; ha vastag szivgyökerén kevés hajszálgyök van, vagy könnyen beleszakad a földbe: nem lehet kedvező eredményre számítani.

Elvirágzás után a lenszálak alsóbb levelei lefonnyadnak, a szár töve kezd sárgulni, s magvai a tokokban tejfejérek. Ez a lenrost első érés-szaka.

A levél lehullás és sárgulás lassanként a magtokokig emelkedik; ilyenkor az egész lenföld zöldes-sárga (csiszszinü); a mag félig barnult. Ez a második érés-szaka.

Végre midőn a szárok megbarnulnak; a tokok érintéskor zörögnek; a mag egészen barnás, fényes, kemény lesz: elérte a lenrost harmadik és utolsó érés-szakát.

A rostok virágzás előtt finomak, de gyengék szoktak lenni; virágzás után közvetlenül szijasok, hajlékonyak, ruganyosak lesznek; később azonban megdurvulnak, érdesekké válnak. Ezért a len kinyövését a rost érésének első szakában, vagy legkésőbb a második időszak kezdetén kell megejteni; ekkor finomabb, fénylőbb s könnyebben és szebben fejedő rostot nyerünk. Mentől tovább marad a szál lábán: annál több nedvet von el a mag; durvábbakká, nehezen fejedőkké válnak a rostok, mert megérés idején vastartalmu anyagok jutnak a szárba, melyek a ros-

tot kisebb-nagyobb mértékben vörhenyessé, érdesé teszik.

A ki fáradsága után jó lenrostot akar nyerni, az korán az első időszakban nyöjjon; a kinek jó érett vetőmagra van szüksége: várakozzék a harmadik időszakig. A második érésszakban nyött lennek rossz a rostja, s csak olajtöbe való a magja; ilyen magot vetésre használni: valódi kár! hitvány termést ad, s főleg az ilyen vetőmag használata okozza, hogy a hazai lenmag oly hamar elkorcsosodik, s eredetivel kell felújítani.

Legjobb ha a termelési munkát a különböző vidékek megosztják. Ott, hol szép hosszú, finom rostu len terem: csak rostra kell dolgozni; ott hol az égalj és körülmények erre nem kedvezők: a fősulyt vetőmag termesztésre kell fektetni.

Nyövésre lehetőleg oly időt válassz, mikor a föld sem nem igen kemény, sem nem lágy, és csak a harmat felszáradása után szabad hozzákezdeni.

A föld szélén nőtt szálak fejletlenebbek, rövidek, több gyommal elegyültek, és áztatásra sem egyenlő időt kívánnak a föld közepén nőttökkel. Ezért legelőbb kereken a széleket kell kinyöni, s egyformán elteregetni; ezután következik a közepén nőtt jobb.

Kitépéskor a szálak mentől kevésbé tördelődjenek; a csomókat egyenlő hosszú és töveikkel pontosan egymásra eső szálakból készítsd; föld a gyökereken ne maradjon s a nagyobb, feltünőbb gyomokat akkor rögtön szedd ki közülük. A másodnövésű kurtább lenszálak és apróbb gyomok kitépetlenül a földben maradnak, ha a nyövő a szép szálakat kissé hosszsan fogja. Mikor kevés a másodnövés: legjobb

benne hagyni a földben; ha azonban sok az ilyen másodrendű, két ízben kell a földet végigjárni s mindenik félét külön nyóni, különben az elsőrendűnek értéke jelentékenyül csökken.

Időt és fáradságot kell rászánni, hogy a lencsómók gyökeres vége oly egyenlőn álljon, mint a kefe; az ilyent drágábban fizetik, mert fonala értékesebb. A ki különös figyelemmel akar bánni lenével: nyövéskor pontosan külön csomókba gyűjti a dürvább és vékonyabb, — hosszabb és rövidebb, — érettebb és zöldebb, — földre dült és fennállva érett szálat s mindenik félét külön kezeli.

Belgiumban az érett lencsoszálak jóságát eként próbálják ki: ha törés nélkül, kis karikákban ujjad körül csavarhatod, akkor finom; ha csak nagy karikákra hajlik, vagy éppen eltörik: durva. Mentől jobban rá van növe a rost a szála s mentől nehezebben lehet szálástól szétszaggatni: annál jobb.

Különös gondot kell fordítani arra, hogy a lencsoszálakat teljesen kiszáradt állapotban rakják össze, különben fölmelegszik s a rost fekete izzadtság foltokat kap.

— A szárítás különböző módjai közül, legjobb a belga módszer. A munkás a kinyótt lenet markonként, sorban, háta mögé helyezi; így marad szép száraz időben fél, — vagy legfönnebb 1 napig. Ekkor rakják kalongyákba.

A kalongya, vagy tulajdonképp kis kazal eként készül: egy 3 — 4 láb hosszú, sima hegyes czöveket a földbe vernek s két kazalrakó két oldalt melléje áll; segédek a csomókat hordják és adják kézbe. A markokat töveikkel a földre, magtokjaikkal szembe házfedélformán, egymásnak dültik s a legelőször fölállított kettőre, kellő vastagságig még néhány markot raknak, hogy így a külsőbbek nyomása az egészet öszvetartsa. A czöveket rendre tovább költöztetik s egyfolytában tovább kalongyálnak, míg 12 — 16 láb hosszú kis kazal készül, melynek bütüje a rendes széljárat felé néz, hogy könnyebben és jobban száradhasson. A kazal két végére eső markokat egy pár szál lennel összekötözik, hogy a bütük nyílásait a szél be ne fujja.

A kellő gonddal készített kazlak, legkisebb kár nélkül hétszámra künnülhetnek a lenföldön; rossz idő nem árthat, erős szél fel nem döntögetheti, mert a magtokok egymásba kapaszkodva az egészet jól össze fogják. Csakugyan: a ki kazalait minden eshetőség ellen biztosítani akarja, két végét karóval erősítheti meg.

Nap és szél, kívül-belől szabadon hat a lencsómókra; eső lefoly a szálaikon, s a kazlat át nem áztathatja; a száradás tökéletes: a tokok teljesen megérnek és a mag kitünő szépszinű lesz.

A kalongyálás után mintegy harmadnapra a lencsoszálak izzadásra jönnek; megtapintva kissé ragacsosok, s észrevehető, székfűvirág illatot árasztanak. Ezen lassú erjedés és kiszáradás után a lenrost hajlékonyabb, tartósabb, szaporább s legalább félaenyival, néha 2—3-szorta többet ér a másként kezeltnél.

A lenkazal felületére eső legkülső szálaik jó időben kissé világosabb színt váltanak, mint a belső zöldek; tartós esők után azonban megbarnulnak. Első esetben: áztatáskor a szín különbség elenyészik; utolsó esetben, ki különös szép terményre törekszik: szedje külön, a kazal szétszedése előtt, a barnult szálat, s ne elegyítse a többi közé.

Nem jó a kazlakat igen vékonyra rakni, mert a szél könnyebben feldöntheti, s a légjárat egyszerre igen nagy felülettel érintkezvén, ama fönnebb jelzett, anynyira kívánatos izzadás sem történik meg; továbbá esők alkalmával egészen átázhatik, s bár az első szelekre újra kiszárad, de a rost színe nem lesz aztán oly kiváló szép.

A lenkalongyákat az idő minőségéhez, s a szálaik és bogok teljes kiszáradásához mérve, 1—3 hétig kell kúntartani; ekkor kévékbe kötve hazahordják, s következik a magtokok elkülönítése.

Lemagzásra egy padra erősített erős vasszerű szolgál; a fésűfogak másfél láb hosszúak, tövükön $\frac{1}{3}$ hüvelyk vastagok, s hegyükön az utolsó 3 hüvelyknyi darab kihegyezett; legcélszerűbb alkalmas vastagságú rudakból készíteni, melyeket alól $\frac{3}{16}$, felül $\frac{1}{2}$ czol távokra állítunk egymástól, úgyhogy a rudak egyik foka befelé nézzen. A lenmagzás lassu munka ugyan, de egyszersmind a kévéket az ágbogos gízagtól tisztítjuk, s ha mostanig halasztottuk volna: a „sortírozást“, külön minőségű szálaik szétrakását is ez alkalmalval megtehetjük.

A lefésült magtokokat ponyvákra, gyékényekre rakva s időnként forgatva szárítjuk; vagy ha az idő erre alkalmatlan: csüföldre, szellős padlásra visszük s ott naponta kétszer megforgatjuk. Mikor a tokok a száradás első, nagyobb felén tullestek, lehet a végső kiszáritást aszalókon hajtani végre, csakhogy az aszaló hősege, a nap melegét (25—30° R.) ne mulja felül. Igen hamar aszalóra vitt magvaknak nincs idejük, hogy végső táplálékukat a tok nedvéből fölvegyék s összeasznak, zsugorodnak.

A száraz tokokat aztán kicséplik, s ha vetőmag termesztés volt a cél: szelelőkön, rostákon átjáratva, a mag legjavát különzedik, még egyszer szárítják és évszámmal megjegyzett hordókba rakva, száraz szellős helyen évekig el lehet tartani. A vetésre alkalmatlanból olajat ütnek; a magvak legkönnyebb része és a száraz tok, egészséges, tápláló takarmányul szolgál.

A lefésült lennek egyúttal gyökerét is levagdallják; 10 — 12 fontos kévékbe rakják s két helyt átkötve: vagy ily állapotban adják el, vagy áztatóba viszik.

A ki a kender és lencsyalak alkotásával közelebbről ismerős, tudja, hogy a belső fásult részt egy réteg erős, hajlékony rostszál burkolja, s végre a rostokat legkívül vékony héj fedi. A fásult rész, ha a szálakat vízben kissé megpuhítjuk a rostoktól könnyen elválik s a héj is lehámlik; úgy hogy csupán száraz törés és héheléssel el lehetne különíteni a rostos részt a többlettől. Azonban az egyes rostokat valami zöldessárga anyag ragasztja össze, mely vízben nem oszlik s csak ha ezt a ragacsot oszlató lugok (szappanos víz) vagy erjesztés által elrontottuk, válnak szét a vastagabb rostok finom szálakká és lesznek fonásra alkalmasok. Eddigélő, nagyban, csak a langyos vizbentartás, ugynevezett áztatás alkalmával bekövetkező erjedést használják a ragacs eltávolítására.

Az áztatás különböző módjaival-jövő számunkban ismertetjük meg olvasóinkat.

(Vége következik.)

Guyot szőlőmívelési rendszere.

IV.

A metszés és a termőfák kikötözése után, a tenyészidő lefolyása alatt követendő munkatételektől u. m. az első, második és harmadik lecsipés, a csonkázás, a magfa és termőfa jövések kezelése, s a kapálás okszerűbb alkalmazásától függ a dúsabb tenyészet, és főleg a szőlőtőnek jó állapotában s termőerejében fenntartása.

A szükséges munkáknak helyes időközökben alkalmazott rendes kivitele főtényezőül szolgál, mind a gyümölcs, mind pedig a következő évi termővesszők tökéletes kifejlésére.

A fennebb elősorolt miveleteket bizonyos rendszerrel kell alkalmaznunk, különben akadályoznók a szőlő termőképességére szükségelt alkatrészek képződését, mely képződési műfolyam rendes időközökben történik s bizonyos idő lefolyást vesz igénybe. Szá-

mos kísérletek és észleletekből következtetve, Guyot a következő mívelési rendszert ajánlja:

A tőkén az első nedv megindulásakor fejlődött főbb jövéseket a maguk hosszában tartjuk fenn, miközben csak is a termőfa másodrendű és a töke mellékjövéseinek hegyeit kell bizonyos hosszúságban, virágzás előtt lecsipni. Ezen első lecsipést eszközölni kell azonnal, a mint a termőfa gerezdejövésin függő felsőbb gerezd felett a második levél is kibomlásnak indul; hogy ha pedig a gerezdejövésen csak egy gerezd mutatkozik, akkor az ötödik vagy hatodik ugyan azon állapotban levő levél felett kell a lecsipést megtenni.

A virágzás utáni második időszak alatt, mikor a gerezdeken a szemek már jól kiképződtek, következik az általános csonkázás. Ekkor egyfelől a magfa hajtásait, melyek a következő évre a termővesszőket szolgáltatják, a 3 láb hosszú karók felett még valamivel hosszabbra lecsonkázjuk; másfelől a termőfa gerezdejövésin időközben fejlődött honaljövéseket csipjük le. Megjegyzendő, hogy Guyot szerint a honaljövéseket soha sem tanácsos tövig letörni, miként nálunk rendszeren gyakorolják, mert ez által a részek összefüggését szaggatnók meg és a tenyészetre káros sérülést ejtenénk; hanem a honaljagnak csak tetejét kell lecsipni, a 2-ik, 3-ik levél felett.

Nagyon meleg és száraz időben ha lehetséges a csonkázást, lecsipést ne eszközöld; legjobb a borult és inkább nedvesebb, mint száraz idő; nagyobb eső után sem jó, mert a felettebb lágy talajt a folytonos járás kelés közben összetaposva: hirtelen kiszáradáskor a föld megkérgesedik.

Az elcsipés és csonkázás abban különbözik egymástól, hogy az elsőnél a frissjövések hegyeit a másodiknál a már kinőtt jövések felét, harmadát, vagy negyed részét távolítjuk el. A maga idejében rendes időközökkel alkalmazott elcsipéssel és csonkázással akadályozva levén a tápnedv felfelé haladása: a tápnedv azon részét, mely különben a mellékes és felesleges részek fenntartására lett volna felhasználva, visszavezetjük az anyatőre; következőleg a megmaradt hajtások-, úgy a meglevő gyümölcsök képződésére s fejleszthetősére több anyagot szolgáltatván, az által a töke is termékenyebb lesz. Ha azonban a termőfa és magfa hajtásokon kivétel nélkül egyidejűleg s egyformán alkalmaznók az elcsipést és csonkázást: a rendes tenyészet folyamát zavarnók meg; a termőképességet fokoznók ugyan, de csak is a következő évi termővesszők hátrányára. Ez eset-

ben az első évi termés nagyobb volna, azonban a következő évi már kevesebb; míg végre a tőke termőereje tökéletesen kimerülne. Ugyanez történnék akkor is, hogy ha a termőfa jövéseit nem csipnők le, vagy ha a csonkázás igen későn eszközöltetnék; ilyenkor a tőke termő erejét a szükségtelen jövések és mellékes részek fenntartása, meritné ki.

Megjegyzendő még: ha a virágzás kedvező időjárással foly le s mégis sok virág elhull, a nélkül, hogy gyümölcsöt kötne; vagy a gerezdek szemei ritkábban állanak, mint rendszeren; továbbá, ha a szemek kellőleg ki is nőttek volna, de csakhamar homályosodni kezdenek, és ha megértek is kemények és savanyuk: mindkét eset bizonyos jele annak, hogy a talaj kimerült; következőleg ott a hol szükséges földelni, s mindenesetre trágyázni kell. Soványabb talajban is tenyészhetik ugyan a szőlő, de termést keveset s azt is roszat hozhat, minthogy a talajban hiányzik a főalkatrész a mivel gyümölcsét fejleszthetné.

A kapálást a szükséghez képest a szerint kell alkalmazni, a mint a föld minősége megkívánja, vagy pedig gyomosodik. Első esetben: a tömött s kötöttebb talajnál mélyebben, a porhanyóbb és lazább talajnál sekélyen kell intézni, kivéven ha trágyát alkalmaztunk, mit rendszeren lazább talajnál is mindig mélyen alá kell forgatni, hogy a trágya minél jobban vegyüljön a földdel, és a lehetőségig eltakarva legyen.

A gyomosodást illetőleg: főgondot kell fordítani arra, hogy a talaj mindig tisztán tartassék; a mint a gyom ellepi, a daraszolással sem kell késni. Semminemű haszonnövény vagy gyom a szőlő között ne legyen; mert bár miféle idegen növényt tenyésztetünk a szőlő között, az csak a tápanyagrészek felhasználásával történhetik, következőleg a talajt soványítjuk, elvonván attól a szőlő teljesebb tenyészhetésére megkívántató táprészeket; másfelől, ha a talaj nagyon elgyomosodik a levegő és nap közvetlen behatását gátolva, azt folytonos nyirokban tartják, minek káros következményei különböző jelenségekben tűnnek fel, s legtöbb esetben kór állapot mutatkozik.

A kapa alkalmazásánál irányadók e következők: mélyebb kapálást kötöttebb talajnál is ritkábban s főleg tavasszal és jó apróra tétess, célja levén, a föld mélyebb felporhanyítása, hogy a levegő és a nap a termőréteget könnyebben átjárhassa és a felesleges nedv kipárologhasson. A sekély kapálás és daraszolás, a föld porhanyítása s tisztán tartása vé-

gett, a szükséghez képest gyakrabban alkalmazandó. A föld nyirkos állapotában, míg a kapához tapad, soha se kapáltass.

És most visszatérek az ezen mivélési mód kivitelénél követendő munkatételek további ösmertetésére. Miután a metszés, a termőfa kikötözése és az első kapálás is megtörtént, junius elején, még mielőtt a szőlővirágzás kezdetét vehetné, következik:

1) A termőfa gerezdjövéseinek lecsipése, a mint fennebb is mondva volt az ötödik vagy hatodik levél felett; ennek módja látható a közelebbi cikkemhez mellékelt rajzok közt a 3-ik ábrán; ppppp betűk mutatják a gerezdjövések hegyein, hogy hol keljen azt végrehajtani, az egész termőfa A B hosszában.

2) A magfa jövéseket (B C. 3-ik ábra), hogy minél jobban fejlődhessenek a hosszú karók mellé kötjük ki függőleges irányban; megjegyzendő, hogy hegyöket nem csipjük le, bárha termést hoznak is.

3) A termő, ugy a magfa hosszában, nem különben a tőkén levő terméketlen vízajtásokat s egy szóval, minden mellékjövést, mi a termésre, vagy a következő évre szükségelt vesszők fejlesztésére nem szolgál, el kell távolítani. Az egész tőke takarított állapotában ugy néz ki, a mint a 3-ik ábra mutatja.

4) A második kapálást szintén végezni kell még virágzás előtt (megjegyezvén, miszerint virágzás alatt bárminemű munkatétel káros következményekkel jár); továbbá azért sem kell mulasztani, mivel a virágzás után következő munkatételig a talajt nagyon is ellephetné a gyom.

— Az ezután következő mivelet u. m. a második lecsipés, a magfa jövések lecsonkázása, azok kikötözése és a harmadik kapa alkalmazása, egyidejűleg hajtatik végre, július hó folytán, mikor a szőlő tökéletesen elvirágzott és a gerezdeken a szemek is jól kivehetők; következő módon:

1) A termőfa gerezdhajtásain keletkezett honaljövéseket a harmadik levél felett lecsipjük; a termőfát hosszában, a mellékjövésektől megtakarítjuk és gerezdjövéseit végeiknél a felette felhuzott drótszálra egyenként felkötjük az 5-ik ábra szerint.

2) Lecsonkázunk három és fél láb hosszúságban a magfa hajtásait, melyek a következő évi termővesszőket alkotni fogják, s miután ezeket is megtakarítottuk: a hosszú karóhoz ismét kikötjük függőleges irányban.

3) A tőkét is megtakarítván minden víz és mel-lékjövésektől, a harmadik kapálást is meg kell tenni, mit ez uttal sekélyen és jó aprón kell eszközölni.

(Folytatjuk.)

Velits Károly.

Georgikai felolvasások.

VIII.

A kenyérsütés új módja.

(Liebig J. után.)

A kenyérsütési üzlet az egyedüli minden iparágak között mondja Liebig, melyet a tudomány századokon át érintetlenül hagyott. Most is épen oly kenyeret eszünk, milyenről az ószövegségben van emlékezés, s a melyet Plinius ismertet, talán csak azon különbséggel, hogy a liszt némileg jobb, ámbátor élettani tekintetben ez is csak a régi.

Minden tápszereink között, a gabona az, mely meg-örölve, tápsó alkatrészéből sokat veszítvén, tápértéke legnagyobb csökkenést szenved, úgy annyira, hogy a liszt különféle fajai közt a legféhébb az, mely legkisebb tápértékkel bír. A tápanyagokban lévő sók jelentősége a táplálkozás körül a physiologok előtt eléggé ismeretes; tudjuk ugyanis, hogy ezek közreműködése nélkül a többi alkatrészek hatása, táplálóképessége megsemmisül. Ha a nyers husból hidegvizel a benne levő sókat kimossuk, — kiáztatjuk: alkalmatlanná válik az élet fenntartására. A gabonában levő sók pedig azonosok a hus sóalkatrészével; tehát a mi a husnál érvényes, szintén áll a gabonánál és kenyérsütésnél is, azaz: a liszt tápképessége ép azon arányban fogy, a mint a sóalkatrészek mennyisége apad. A hús és gabona tápláló sóalkatrészei: fosforsavvegyületek, kali, natron, mészföld, keserföld, és vassal, s ezen vegyületek mennyisége a gabonában és lisztben — mit a vegyelemzés biztosan kimutat — elég tájékozást nyújt arra nézve, hogy egyik vagy másik tápértékére biztos következtetést húzhatunk.

Ezer sulyrész buzában és rozsbán 21 sulyrész tápsó van, s ebből a

buzában 8, 94

rozsbán 5, 65 sulyrész fosforsav.

Ezer sulyrész finom buzalisztben csak 5, 5 sulyrész tápsó van, s ebből csak is $2\frac{1}{5}$ sulyrész fosforsav. Tehát az első rendű buzaliszt egészben véve $15\frac{1}{2}$ sulyrész tápsó, — és $6\frac{2}{5}$ fosforsavval tartalmaz kevesebbet, mint maga a buza.

Ezer sulyrész másodrendű buzalisztben $6\frac{1}{2}$ sulyrész tápsó — s ebben csak $2\frac{1}{2}$ s. rész fosforsav. A harmadrendű buzalisztben pedig $3\frac{1}{16}$ s. r. fosforsav van.

Ezer sulyrész első rendű rozslisztben csak $13\frac{1}{5}$ s. r. tápsó van, tehát $7\frac{2}{5}$ -el kevesebb mint magában a rozsbán, s 5, 65 fosforsav helyett csakis $3\frac{1}{5}$.

A gabona az őrlésnél kétszerezre válik u. m. lisztre és korpára, s miután ezen két különvált rész a gabona összes állományát képviseli, könnyű belátni, hogy a gabonának azon tápsó részét, mely a lisztben hiányzik, a korpában

kell keresnünk. A korpa vegyelemzése e tekintetben minden kétséget eloszlat, kimutatván, hogy 1000 rész buzakorpában 53-60. a rozskorpában 51 rész fosforsavas vegyület van, tehát az elsőben 3-szor, — az utóbbiban $2\frac{1}{2}$ -szer annyi mint magában a gabonában, melyből előállítottak. A vegyelemzés után a számítás az egyes alkatrészekre nézve következő adatokat nyújt:

	Buzakorpában	Rozskorpában
Fosforsav	24, 3	21, 03
Kali	30, 12	23, 03
Fosforsavas (magnézia, mész, vas)	43, 93	50, 96

Ezen elemzésekből továbbá kitűnik, hogy azon tápsóknak legalább fele része, mely a lisztben hiányzik fosforsavas mész és magnéziából áll, s ezen körülmény ad fölvilágosítást a liszt táphatasára nézve, mivel ép ezen fosforvegyek a csont képződésére, növekedésére és főtartására mulhatlanul szükségesek.

Az állattenyésztés körül e tekintetben igen nevezetes tapasztalatokra jutottunk.

Dr. Haubner „a táplálkozás vegytani szempontból“ című értekezésében, említést tesz a tápanyagok sótartalmának jelentőségéről az állati testre nézve, s különösen kiemeli e tekintetben a fosforvegyek nagy jelentőségét: „Ha az állatot csak burgonyával és répával tápláljuk, melyekben mint tudjuk igen csekély mennyiségű fosforvegy van, nem javul sőt elgyöngül s alig lesz jártányi ereje és csontja törékennyé válik. Azonban tüstént javulást látunk rajtuk, ha eledelükhöz csak egyedül fosforsavas meszet keverünk. Ezen tapasztalás után az a hit, hogy ilyen táplálék mellett az állat nagyobb és erősebb lesz, óriásokat ugyan nem fogunk nevelhetni, hanem annyi tény hogy kelő mennyiségű fosforsavas mész étetése által a törpeséget s a hátgerincz és végtagok elcsenevészedését elkerülhetjük. Ha galambokat gabonával tartunk a nélkül, hogy meszet is adnánk nekik, rövid idő alatt elhalnak; borjuk és malacok pedig elcsenevészednek, ha a meszet tőlük megvonjuk.“

Ezen tények sokkal fontosabbak, mintsem hogy jelentőségüket az emberi táplálkozás körül félre ismerhetnők, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a kenyér Európában a népesség táplálékának tulnyomó részét képezi. Az ugynevezett súly (scorbut) betegség, — mely különösen hajókon mutatkozik — alapokának a sózott hussal táplálkozást tartja sok orvos, és pedig egész joggal; mivel a besózás által a húsból a fosfor sók egy része kiázik, tehát ezekből sokkal kevesebbet tartalmaz, mint a fris hús. Mivel azonban ezen kór a fogházakban is elő szokott fordulni, hol a besózott hús az étkek között nem szerepel, ez esetben elég alapos ok van föltenni, hogy a rabok eléggé ismert szegényes étele fosforsavas sókban igen szegény.

A gabonában lévő tápsók nagyobb része, mint már mondottuk a korpában lelhető fel, ha tehát a lisztet korpájával összekeverjük: ezen keverék tápértéke azonos a gabona tápértékével. Szintén ez az eredmény, ha a helyett, hogy a buza- vagy rozslisztet korpával keverjük, az abban hiányzó tápsókat pótoljuk, s ha elgondoljuk, hogy a liszt tápértéke 12 egész 15%-nyival kisebb, mint a gabonáé, melyből

előállított, átlátjuk mily nagy fontossággal bír nemzetgazdasági szempontból ezen táprész helyreépítése. Gyakorlati szempontból véve fel a dolgot, az eredmény ez esetben úgy tekinthető, mintha egy ország összes szántóföldje $\frac{1}{7}$ egész $\frac{1}{8}$ résznyivel több gabonát termelt volna, s ugyanazon mennyiségű liszt, ha tápértéke visszapótoltatott, sokkal több ember táplálkozására elegendő.

A mondottak képezik alapját a Horsford-féle kenyérpor (Backpulver) használatának, s az elősorolt és fejtegetett elvek alapján ezen fölfedezést a jelen század egyik legfontosabb vívmányának tekinthetjük.

Én, mondja Liebig nyolcz hónap óta foglalkoztam a kenyérpor előállításával és vizsgálatával s biztos meggyőződést szereztem, hogy rendeltetésének tökéletesen megfelel, és azt hiszem a közügynek szolgálatot teszek, ha e részben szerzett tapasztalataimat közzé teszem.

A Horsford-féle kenyérpor ép azon anyagokból áll s azonos a korpa tápsóéval s oly alakban, hogy a kovász és élesztő használatát egészen fölöslegessé teszi. Áll ugyanis két anyagból por alakban, ugymint sav és alkaliból. Az egyik fosforsav, mész és magnesiával egyesülve, az utóbbi kettő szén-savas natron; mindkét por fehér színű, lisztalakú s külön van csomagolva. Az adagok kimérésére két csonka kupalaku bádgedény szolgál, melyek csucsáikkal egymással össze vannak forrasztva. Ha kenyeret akarunk sütni, minden font liszt-hez egy adag kettőszén-savas natront a kisebb mértékkel, — s egy adag fosforsavat veszünk a nagyobbik bádoggal mérve, ezeket a liszttel jól össze keverjük, a megkívántató mennyiségű vízzel összegyurjuk s minden késedelem nélkül ki lehet szakasztani a kenyeret és bevetni. Ha a kemenczét eleve befűtöttük: két óra alatt elvetettük a kenyérsütés gondját. A kenyérpor szerepe és hatása elég egyszerű. A két fajta por a liszttel keverve az összegyúrásnál egymásra olyformán hat, hogy a fosforsav egyesülvén a natronnal a szén-sav szabaddá lesz s a tészta mintegy felfujja és a kenyér szivacs alakú likacsosságát eszközli.

Sokan azt fogják kérdeni: hogyan lehet a fosforsav, mely szabad levegőn vizet szív s szét szokott folyni száraz por alakban? de hisz éppen ez a dolog bibéje. Horsford a fosforsavat jól megmosott, tiszta s egészen fehérre égetett csontból készíti, mely mint tudjuk fosforsavas mész és magnesiából áll; ez porrátorve kénsavval kezeltetik. A kénsavból pontosan lemérve ép annyi veendő, hogy a csontban levő mész kétharmad része neutralisaltassék s ennek folytán a fosforsav két harmada szabaddá legyen. Az így képződött gipsz a savanyos folyadéktól szűrés által elválasztatik, s az átszűrt folyadék méz-sűrűségig lepároltatik, kihűléskor ezen pép jegeczes tömeggé keményedik s áll savas fosforsavanyos mész és magnesiából. Mielőtt azonban az imént említett pép megkeményednék, finom porrá tört keményítővel kevertetik, míg kemény tésztaemü anyaggá nem válik s ekkor megszáritják. Az így előállított hófehér kemény tömeg, könnyen finom porrá örölhető, s ha készítése szabályszerűleg történt, nedves levegőn állva sem nedvesedik meg.

Szén-savasnatron (sziksó) használata gyakorlati szem-

pontból mindenesetre előnyös, elméletileg azonban kettőszén-savas kali volna veendő, mivel a lisztben nem natron, hanem kali hiányzik s ez volna pótlendő. A kalissóval készített kenyér ize feltűnően jobb, mint a mely natronnal van készítve, azonban a szén-savaskali négyszerre drágább, mint a natron, használata tehát a kenyér árát tetemesen növelné. S ez az egyedüli ok és magyarázat arra nézve, miért nem használt Horsford kali sót.

A mi a kenyérpor használatát illeti, az egyszerűen a következő: a liszt sulyának megfelelő mennyiségű kenyérport egy itcze liszttel jól összekeverjük, egy kis fajta finom szitán át a sütéshez vett liszt-hez szitáljuk s azzal jól összekeverjük, mert ettől függ a kenyér szivacsossága; rosszul keverve a kenyér szalonnás (czopókás) lesz. Ezután a lisztet vízzel jól összegyurjuk, s minden hosszadalmas dagasztás nélkül ki lehet a kenyeret szakítani és bevetni. A sütőkemenczének hőfoka kísérletek által határozható meg, s a legalkalmasabbnak talált hőfokot rendszeren meg kell tartani, mert ha a kemencze nagyon forró a kenyerek fölrepednek.

Az így készített kenyérnek igen szép külseje van, azonban nehezebb, mint a közönséges sütetű, ez utóbbi ugyanis jobban felfujódott s így többet mutat.

Készíthetünk azonban a sütőpor használata mellett is a közönséges sütetű kenyér-hez tökéletesen hasonló kenyeret, az eljárás azonban egy kissé hosszadalmasabb. Ugyanis a sütéshez használandó lisztet és vizet két egyenlő részre osztjuk, s az egyik adag vízben, melegben, a savport oldjuk fel, a másikban, de hidegen a lugsót, most ezen vízzel, mindegyikkel külön, a lisztet bekeverjük s az így nyert kétrész kovászt egymással jól összedagasztjuk, 100 vámfont lisztre rendszeren 32—33 liter víz szükséges.*) Fő feltétel azonban ez eljárásnál, hogy a két fajta tészta jól össze legyen keverve, mert ha ez nem történik, a kenyérben barna csikok mutatkoznak.

Ha elgondoljuk mily bizonytalan a jó kovász és élesztő eltartása és készítése, — a sütőpor előnye kézzel fogható, különösen olyanokra nézve, kik a kovásszal sült kenyeret természetüknél fogva nem szeretik. Azon ellenvetés, hogy a sütőpor a kenyér árát növeli, értelmes ember előtt nem sokat nyom a latban, mert az tény, hogy ezen sütési mód mellett 10—12%-kal több kenyeret nyerünk, mi a sütőpor árát már magában véve nagyobbára fődözi, nem tekintve az ily kenyér tetemesen nagyobb tápértékét.

Nagyban gyártva, a sütőpor fontja alig jön többbe, mint 15—18 kr. mi eléggé fődözve van az által, hogy a liszt tápértéke, mint már említők 10%-al növekszik. Egyébiránt ítéljen erről a kísérlet és tapasztalás.

Hogy a sütőpor más sütemények készítéséhez alkalmas-e?, azzal nem foglalkoztam; az egyesült államokban egyébiránt a Horsford-féle sütőpor mindenféle sütemények készítéséhez használtatik, mert a kereskedésekben nagyobbára olyan liszt fordul elő, mely a megkívántató sütőporral már össze van keverve. A newyorki házi asszonyok rendszeren csak ilyen lisztet vesznek, vízzel bekeverik, s kis-

*) Bécsi mérték szerint 45—46 iczeze, mintán 1 liter = 0. 707. bécsi pint.

konyhai kemenczékben sütik ki. Horsford tudósítása szerint mult évben ezen porból egy millió font kelt el, ki is cambridgei tanárságáról lemondott s magát egészen ezen por előállítására adta. Én megvagyok róla győződve, hogy ezen új sütési mód, ha mindjárt csak időjártával, a péküzletben általánosan föl lesz véve. A kenyértészta kelesztésének mellőzésével a fő akadály el van háritva, mely a pék mesterségnek gyári üzemét eddigelé akadályozta, s ezen előny nem csekély fontosságú. A kenyeret ezen eljárás mellett épp úgy lehet gyártani, mint a kétszersültet, melyből a portsmouthi sütődékben három ember egy nap alatt 20 ezer adagot képes előállítani.

Különösen fontos ezen sütési mód a tengeri utazók és a hadseregek élelmezésére nézve, s nem volna érdektelen, ha az árvaházak, és fogházak felügyelői kísérleteket tennének a sütőporral készített kenyér tápértékének ki-
puhatolására.

Sütőpor készítő G. C. Zimmer Mannheimban és L. C. Marquart Bonnban.

Ezek Liebig véleményének főbb vonásai, a kenyérporról.

Taba Lajos.

Mezőségi levelek.

IV.

Barátom! Nálunk az unalmas, esős, sáros tél márczius első hetében távozott el annyira, hogy az eke kimehessen, változó, zivataros napok jöttek, de hogy az öszvetés hiányait némileg helyreépítjük, nem sokat válogattunk az időben, vetettünk a mennyit csak lehetett; itt a vidéken el lehet mondani, hogy a gazdaközönség vetélkedett a szalmás gabona vetésében, rég ideje, hogy ennyi tavaszbuza vetést nem láttunk itt, s különösen a szomszéd falvak határain, hol a rendes kezelés alatt tartott és váltva használt földekben sok szép vetés látható, míg a mi kiélt földeink, vékonyszálu vetéseink között, inkább a gyomot és töviset növelik; vetés ugyan van elég, csak az nem lesz a mi leginkább kellene — szem, így van ez, talán mindenütt, hol annyi okos ember van, mint nálunk, kik jönnek látták tizenegy hosszú éven át drágán fizetett ügyvéd által akadályozni a tagosítást; a fényes eredményeink terméketlensége.

Vajon nem volna e méltányos kívánsága a másként gondolkozóknak, hogy honatyáink a papíron heverő törvényeknek érvényt szerezzenek, s kieszközöljék, hogy ne csak az adó törvények és adó behajtások teljesítenek irga-

lom nélkül, hanem az adó alap, a föld is helyettesék úgy kezelhető állapotba, miként azt nagy adót fizető tulajdonosa ohajtja? Jelen gazdátlan viszonyok között birtokunk felett azok rendelkeznek, kik a létező rendszabályok helyett olyant követnek, mi igényeiknek jobban megfelel, s birtokunk termését — melyet a rendezetlenség miatt kellőleg nem védhetünk, — leéteik, felprédálják, s az üres gabonásra jó az adó executio, ha gabona nincs, elveszik a marhát, ha ez sincs, el a párnát, miként elég botránkoztatólag itt a vidéken is történt. Régi közmondás, hogy adót fizetni és meghalni el nem kerülhető; azt tudjuk, hogy ez utóbbin módosítani nem lehet, de azt is hiszszük, hogy egy erőskezű kormánynak légerső kötelességei közé tartozik úgy rendezni a birtok viszonyokat, hogy a jövedelmet ne a jogtalan bitorló, hanem a tulajdonos huzza. Mi nyugodt lélekkel nézzük, hogy honatyáink országos jövedelemből úgy szorják a százezereket és milliókat, mint őszi szél a sárguló leveleket, egyebet nem kívánunk, mint hogy magunkat is fenntarthassuk: mert ha mi elesünk, a deficit elviselhetlenségig szaporodik.

Ne tudd fel nekem barátom hibául, nem tehetek róla, de e tárgytól menekülni nem tudok, sehogy se fér fejembe, miért hanyagolják el a szegény mezőgazdát; az ő tőkét, a földet, legtöbb adó terheli, még is melyik uzsorás és csaló, az, mely forgó tőkének biztosabban nem veszi hasznát, mint a földbirtokos? nem lehetne-e érvényre emelni a tagosítási rendszabályokat, vagy ha hiányosak másokat alkotni? eleget panaszkodunk e miatt, de nincs ki meghallgassa. — Sajnos dolog!

Sokat akartam írni neked, de tollam a régi kerékvágásba döczeit, így csak röviden említem meg, hogy a szép márczius után esős, hideg április következett, ez előtt három héttel vetett törökbuzaánk gyéren keldegéinek, nagy része belé dohosodott a vízzel teli hideg földbe; a mi kikölt, a hideg miatt elsárgult; őszi és tavaszi szalmás gabona vetéseink még eddig tűrhető állapotban vannak.

A szőlő gazdagon rakva gerezzdel, csak hogy minden órán félünk a fagytól; e szokatlan hideg időben isten tudja, hogyan menekszünk meg! Gyümölcs termés is szépen mutatkozik, azaz a fák, különösen a körtve, szilva, barack, meggy és cseresnye nagyon virágosak. A méheknek nagyon rossz ideje jár, több napon át kosárba szorulva ülnek, a mult évi rajok most tavasszal nagyobbára elvesztek. Ha Servác, Pongrácz, Bonifác elmulik és fagy nem lesz, jobb kedvvel ír. M.-Szilvás, máj. 6. Barátod M. K.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

X.

Választmányi ülés ápril. 14-kén 1871.

1) A pénztár vizsgáló bizottság beadja a pénztár megvizsgálásáról készített véleményes munkálatát. — Áttétetik a következő napon tartandó közgyűlés eleibe.

2) Galgóczy Károly bemutatja a gazdasági tárlattal egybekötött gazdasági tanácskozmány tárgyában tett indítványának formulázott szövegét. — Választmány elfogadja, s végelhatározás végett a közgyűléshez teszi át.

3) A földmívelési miniszterium ideci 3407. szám alatt a lentermelés sikerétől indítatva, az erdélyi terület számára 17 hordó, egyenként 160 vámfontot tartalmazó orosz-

országi lenmagot szállított a gazdasági-egylet rendelkezése alá, azon utasítás mellett, hogy annak egy részét a szász gazdasági-egyletnek tegye át, a fenmaradt részt pedig az ajánlkozó termelők közt, a tehetősöknek fontját 15 krral számítva, a kisebb gazdáknak pedig ingyen ossza ki, kikötve azt, hogy minden részesedő egyén annak idejében tüzetes jelentést tegyen a vetés idejére, a bévetett terület nagyságára, nézve, s mind a honi, mind az orosz magból nyert eredményről, kiseded csomó kimunkált termelési mustrákat mutatva ki, tegyen jelentést.

Egyszersmind azon gazdák névsora is, kik a kísérletre vállalkoznak, a t. miniszteriumhoz felküldendő levén. — Választmány köszönettel fogadja a nm. miniszterium becses ajándokát, s a kivitelt titkárra bizván, oda utasítja, hogy mind az egylet rendelkezésére kiszakasztott részlet kiosztásában, mind a kiosztás feltételeinek megszabásában a t. miniszterium utasításához tartsa magát. Szükséges lesz egyúttal hírlapok útján is figyelmeztetni a gazdaközönséget, hogy a ki ezen küldeményből részesedni kíván, folyó ápril hava 30-dik napjáig jelentse magát az egylet titkári hivatalánál.

4) A közgyűlés tárgysorozata következőleg állítatik meg: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztári jelentés. 4. Választmány indítványa egy Kolozsváron kívül tartandó mezőgazdasági tárlattal egybekötött gazdasági tanácskozmány tárgyában. 5. Titkári pályázások és titkár-választás. 6. Indítványok.

Nagy Ferencz,
h. titkár.

Gazdasági kiállításaink 1871-ben.

(Folytatása és vége.)

5. Junius hó 14-én állatkiállítás és allgautenyészmárha árverés Poprádon, rendezi a szepesmegyei gazdasági-egyesület.

6. Junius hó 29-én aratógép-verseny Gyöngyösön, rendezi a hevesmegyei gazdasági-egyesület. Államdíjak. Első díj 100 arany és arany-érem.

7. Julius hó 3-án aratógép-verseny Miskolczon, rendezi a borsodmegyei gazdasági-egyesület. Államdíjak. Első díj 50 arany és arany-érem. Második 25 arany és ezüst-érem. Harmadik 15 arany és bronz-érem.

Az utóbbi két pont alatti mindkét aratógép-versenynél különben egyforma munkaképesség mellett azon gép fog előnyben részesíttetni, mely egy pár váltatlan közép erejű ló- vagy ökörvontató erejénél nagyobb nem igényel.

8. September hó 14—17. napjain általános gazdasági kiállítás Nagy-Váradon, rendezi a biharmegyei gazdasági-egyesület.

9. September hó 24—26. napjain gyümölcs- és terménykiállítás Kecskeméten, rendezi a kecskeméti gazdasági-egyesület.

10. October hó első felében szarvasmarha-kiállítás Beszterczén, rendezi a besztercei gazdasági-egyesület.

Kiállítások és versenyek, melyek megtartása biztosítva van, de melyek ideje közelebről meghatározva nincsen.

11. Thomson-féle útigözös és ckevontató megkisérlése Buda-Pesten és egyéb kijelölendő pontokon május vagy junius hóban.

12. Kender aratógép-verseny, ha a miniszterium által mult

évben kitűzött jutalomra pályázók jelentkeznek, később meghatározandó helyen, julius vagy augustus hóban.

13. Általános gazdasági kiállítást rendez a küllömegyei gazdasági egyesület az ősön Dicső-Szent-Mártonban.

14. Tejtermék kiállítást államdíjakkal rendez az országos gazdasági-egyesület Pesten, szinte az ősön.

Mult évről ez évre elhalasztott kiállítások, melyek megtartása iránt még közelebb értesítés hiányzik; a temesvári, aradi és veszprémi gazdasági-egyesületek által rendezni szándékolt általános gazdasági kiállítások és a fehérmegyei gazdasági-egyesület által rendezni szándékolt állatkiállítások.

A 2, 4, 6, 7, 8, 12, 13 sorszámmal jelölt kiállítások- és versenyeken külföldi gépek és eszközök is versenyezhetnek.

Olcsó drót szőlőmívelőknek.

A fa árának emelkedése miatt naponta költségesebbé vált szokásos karós szőlőművelést egyes szőlőbirtokokosok különböző vidékeken, a háromszor, négyszer olcsóbb drót művelési rendszerrel kezdik felcserélni.

Ez utóbbi rendszer könnyebb terjedhetése céljából alóli miniszterium intézkedést tett az iránt, hogy a szőlőmívelő s esetleg kertészkedő közönség minél könnyebben s olcsóbban szerezhesse meg az ezen műveléshez megkívántató sodronyt.

Ugyanis a távirdai vonalak javítása és átalakításával meggyűlö sodrony-készlet felől akként rendelkezett, hogy az szőlőművelési és kertészeti célokra mérsékelt áron a közönség rendelkezésére bocsáttassék.

Jelenleg mintegy 60 mázsányi sodrony-készlet van a pesti m. kir. távirda központi raktárában, mely csak innét lesz áruba bocsátva, azonban intézkedés történt az iránt, hogy ha netalán növekednének az igények, az egyes távirdai igazgatóságok székhelyein: Pesten, Temesvárott, Debreczenben, Kolozsvártt, Nagy-Kanizsán és Zágrábban is gyűjtessék sodrony, honnét a vidékbeli gazd. egyesület által kiállított azon bizonyítványra, miszerint a venni kívánó csak is szőlőművelési vagy kertészeti célra használja a vásárolt sodronyt, mázsánként a 3 millimeter átmérőjű 5 frt 50 krért, a 4¹/₂ millimeter átmérőjű 5 frtért lesz elárúsítva minden év october havának végeig, mely határidőn túl megmaradandó mennyiség a szokott módon közárverés útján fog eladatni.

Mely intézkedésről a szőlőművelő és kertészkedő közönség ezennel ebbeli igényei érvényesíthetése céljából értesíttetik.

A földművelés-, ipar- és kereskedelmi m. királyi miniszterium.

Terményeink állása 1871 tavaszán.

5494. szám. A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz ápril hó 13-án kibocsátott felszólítás következtében mai napig az ország különböző részeiből a termények állásáról 973 tudósítás érkezett be, melyek összeállítván, az eredmény alább következik. Az idézett 973 tudósításhoz járul még a m. kir. államjavakról beérkezett 50 különböző birtoktestről szóló jelentés, melyek az illető megyék és vidékek alá soroztattak,

Jelen sorainkban csak az Erdélyre vonatkozó és az általános adatokat ismertetjük:

Mai számunkhoz ¹/₄ ív melléklet van csatolva.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 10-dik számához, 1871.

1. Az őszi buza vetések Erdélyben:

jók	126	jelentés szerint
közepesek	61	„ „
rosszak	3	„ „

Az egész országban:

jók	306	jelentés szerint
közepesek	521	„ „
rosszak	104	„ „

Összesen . 931 jelentés szerint.

2. Az őszi rozs vetések Erdélyben:

jók	118	jelentés szerint
közepesek	55	„ „
rosszak	4	„ „

Az egész országban:

jók	301	jelentés szerint
közepesek	467	„ „
rosszak	132	„ „

Összesen . 900 jelentés szerint.

3. Őszi kétszeres vetések Erdélyben:

jók	103	jelentés szerint
közepesek	43	„ „
rosszak	2	„ „

Az egész országban:

jók	168	jelentés szerint
közepesek	282	„ „
rosszak	52	„ „

Összesen . 502 jelentés szerint.

Az őszi vetések általában az egész országban:

jók	775	jelentés szerint, azaz : 31%
közepesek	1270	„ „ „ 54%
rosszak	288	„ „ „ 15%

Összesen 2333 jelentés szerint, azaz : 100%.

4. Tavasz buza vetések Erdélyben:

jók	52	jelentés szerint
közepesek	36	„ „
rosszak	1	„ „

Az egész országban:

jók	182	jelentés szerint
közepesek	188	„ „
rosszak	28	„ „

Összesen 398 jelentés szerint.

5. Tavasz árpa vetések Erdélyben:

jók	43	jelentés szerint
közepesek	32	„ „
rosszak	0	„ „

Az egész országban:

jók	329	jelentés szerint
közepesek	248	„ „
rosszak	26	„ „

Összesen . 603 jelentés szerint.

6. Tavasz zab vetések Erdélyben:

jók	104	jelentés szerint
közepesek	35	„ „
rosszak	1	„ „

Az egész országban:

jók	391	jelentés szerint
közepesek	256	„ „
rosszak	29	„ „

Összesen . 676 jelentés szerint.

A tavasz vetések általában az országban:

jók	902	jelentés szerint az-az : 53%
közepesek	692	„ „ „ 41%
rosszak	83	„ „ „ 6%

Összesen . 1677 jelentés szerint az-az 100%.

7. A Természetes rétek Erdélyben:

jók	130	jelentés szerint
közepesek	49	„ „
rosszak	1	„ „

Az egész országban:

jók	436	jelentés szerint
közepesek	249	„ „
rosszak	73	„ „

Összesen . 758 jelentés szerint.

8. A szőlők Erdélyben:

jók	65	jelentés szerint
közepesek	44	„ „
rosszak	9	„ „

Az egész országban:

jók	220	jelentés szerint.
közepesek	214	„ „
rosszak	74	„ „

Összesen . 508 jelentés szerint.

9. Gyümölcsfák állása Erdélyben:

jó	132	jelentés szerint
közepes	38	„ „
rosz	4	„ „

Az egész országban:

jó	464	jelentés szerint
közepes	331	„ „
rosz	42	„ „

Összesen . 727 jelentés szerint.

Kelt Pesten, 1871. május hó 15.

Levelezés.

Egerpatak, május 27. 1871.

Leszámítva május 1 és 14-ikét, mindennap esős, szeles és hűvös volt; az idén csak a naptár szerint ösmerünk májusra, különben folyvást ápril zürzavaros havában hihetnők magunkat.

Az ős vetések, a szigorú időjárás daczára is, még eddig kielégítő, noha a későn vetettek nem igen bokroztak el s gyérek fognak maradni; a buzákban különösen a későn vetettekben sok

a burján, mi már az ősön, vetés után mutatkozott. A törökbuzázt ezelőtt 5—6 héttel elvetettük, s még nem kel; a mi itt-ott gyéren kikelt is, megsárgult; semmi törökbuza termésre sem számíthatunk; rendes időjárású években ezen a héten már az első kapálást megejtettük, most pedig megtörténhetik, hogy az oly soká földben ült mag csiraképességét elveszti, vagy már el is veszítette. Pityóka, fuszujka, ugorka szintén nem kel; más tavasz vetések elég szépek.

Az alattvaló szénarétek folyvást vízben vannak, a magasabb fekvésűeken pedig a fű gyér; gyenge szénatermést várhatunk.

Az igavonómarha is a fűre szorult; egy községben alig van három-négy gazdának szénája, oka pedig ennek nagyrésztben a múlt nyári hosszas esőzés folytán bekövetkezett elpusztulása a sarjunak.

A gyümölcsfák a Nemere szél vonalában eső vidékeken keveset virágoztak; vannak községek, melyekben semmi körtve-termés sem leszen, a szilva- és meggyfák pedig még csak most kezdenek nagyon gyéren levelezni, virágzásukra már gondolni sem lehet; a szélvédettebb vidékeken általán sokat virágoztak a fák.

Rosz és törökbuzáznak köblit (4 erd. véka) megveszik 6 o. é. forinton felül is; más gabonaneműeknek is szintén jó ára van.

Márk István.

Egyveleg.

* Az „Erdélyi pincze-egylet Kolozsvárt“ mint kereskedelmi részvény társaság igazgató-választmánya tudatja a tisztelt közönséggel: üzleti helyisége és irodája belső Torda-utca 11 számú háznál megnyilván, helybeli, vidéki, külföldi boreladás, borvásárlás, megrendelések, levelezések, pénzek említett irodába intézendők. Hivatalos óra minden nap, ünnep napokat kivéve d. e. 8—12, d. u. 3—6 óráig. A borászat és szállószet emelésére alakult társaságunkat a tisztelt közönség pártolásába ajánljuk. — Kolozsvárt, május 25-én 1871. Tauffer Ferencz, választmányi tag, Dávid Antal, igazgató.

* A „Községi falkola“ első ivateit volt alkalmunk látni; oly csinos kiállítással és diszes rajzokkal, mely becsületére válik. A 14—15 iv terjedelmű munkára, a végső ivatek megjelentéig, az író Kócsi Károly, több oldalról történt megtalálás következtében, még 1 frtjával elfogad előfizetéseket; a bolti ár magasabb leend.

* Azon 10 aranyat, mely népszerű gazdasági pályakérdésekre van határozva, az eszme ügybuzgó megpendítője, bölöni Fodor József, május 20-kán beküldé szerkesztőségünkhez. Nem kételkedünk, hogy a jövő félévre kihirdetendő pályázat élénk érdekeltséggel fog találkozni gazdaközönségünk részéről.

* A törökbuzárról, Erdély egyik legfőbb gazdasági termeszterményéről, rosz tudósításaink érkeznek. Egész vidékek vannak, hol a májusi tartós esőzés miatt, törökbuza-termésre semmi kilátás nincs; ezért az árakat piacainkon folytonos emelkedőben találjuk. A május 10-iki szelid dér, mely itt-ott kis mértékben mutatkozott és a 24. körüli viharok, melyek havasainkat újra téli lepelbe öltöztették: nagyobb kár nélkül vonultak el Erdély felett.

* A zöld oltás gyakorlati kivitelét, szőlőre alkalmazva, Szentgyörgyi Lajos ref. tanító, kül-magyarutczai 191. számú szál-lásán, az öt felkeresőknek szívesen megmutatni ajánkozik.

* Féléves előfizetőinket figyelmeztetjük előfizeté-

seik megújítására, hogy lapunk küldésében fennakadás ne történjék.

Időjárás.

Május hó első hetében borult, esős, kellemetlen és hűvös idő járt, a délkeleti szél éjszaknyugotira és északira fordulván, a légmérsékletet jelentékenyen alászállította. 1-én reggel és délben borult, délkeleti szél lengése mellett meglehetősen esővel, estve borongó, a napi közép légmérséklet: 9 R. fokot tett. 2-kán reggel és délben borongó, délután $\frac{3}{4}$ 3 órakor éjszaknyugotról zivatar érkezett az idén először dörgéssel s záporosóval, kevés jéggel vegyítve, estve borult, az éjszaknyugoti szél a légkört: 5·6 foknyira meghűtö. 3-kán éjszaki széllel borult, esős és hűvös idő, a közép napi légmérséklet: 5·2 foknyi vala. 4-kén reggel borult, délben borongó, a hőmérő délkeleti szél lengése mellett: 11 fokot jelzett, estve derült. 5-kén borult, délelőtt kevés esővel. 6-kán reggel borult, 5·6 foknyi meleggel, délben borongó, délután éjszaknyugotról szélvihar jött esővel, estve borongó. 7-kén reggel borult, erős éjszaknyugoti hűvös széllel eső esett, mely közben hópelyhek szállingoztak, a hőmérő alig 3 fokot jelzett a fagyponthoz felett, délben borult, estve borult esős idő.

Május hó második hetében többnyire borongó, hűvös, kellemetlen idő, majdnem naponkénti esővel járt. 8-án reggel éjszaknyugoti széllel borult, aztán borongó: 7·7 R. foknyi közép meleggel. 9-én délnyugoti széllel borongó, déltájt meglehetősen esővel. 10-én reggel borult, kevés esővel, délben borongó, a nyugoti szél az erős éjszakkéletivel találkozáván, tisztán hideg északira változott, melynek folytán a légmérséklet estve: 4 R. fokra csökkent. 11-én borult, hűvös éjszaknyugoti szél fuvása mellett kevés esővel, május hónap ez vala a leghűvösebb napja, mert a napi közép-mérséklet csak: 4·4 foknyi meleget tett. 12-én reggel borongó, a hőmérő csak: 2·2 R. fokot jelzett a fagyponthoz felett, déltájt nyugoti széllel derülni kezdett, mire a légmérséklet egy kissé átmelegedett, estvére kelve felderült, de éjjel után erős szélvihar támadt kevés esővel. 13-án éjszaknyugoti széllel borongó. 14-én szinte borongó, meleg déli szél keletkezett, mely a napi közép légmérsékletet: 10·2 R. fokra emelte. 15-én reggel borongó, délben borult: 15 R. foknyi meleggel, estve borult.

A légsulymérő állása 0 fokra szállítva május 8—15-ig csökkent: 322·35—318·62 p. von. 16—20-ig emelkedett: 325·78 p. von. 21- és 22-én három vonallal csökkent, 23-án 323·25 pár. von. állott. — A túluralgó szél az éjszaknyugoti volt.

Piaczi árak.

Kolozsvárt 1871 május 25-iki hetivásár árjegyzéke. Nagy vékával: Tiszta buza 2 frt 80 kr, eleybuza 2 frt 40 kr, rosz 2 frt, törökbuza 2 frt, zab 1 frt 10 kr, pityóka 1 frt 30 kr, egy pár csirke 50 kr, tyuk 60 kr, marhahús fontja 23 kr, sertéshús fontja 26 kr, egy kupa zsir 1 frt 20 kr, egy font háj 45 kr, egy font turó 40 kr, öt tojás 10 kr.

TARTALOM: A lemmivelés II. — Guyot szőlőművelési rendszere IV. — A kenyérsütés új módja. — Mezőségi levelek IV. — Társalgó: Választmányi ülés április 14. — Gazdasági kiállítások 1871 (vége). Olesó drót szőlőművelőknek. — Terményeink állása 1871 tavaszán. — Levelezés. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.